



## Neuzmanība preču izcelsmes noteikšanā var novest pie zaudējumiem

Alisa Leškoviča, ZAB "SORAINEN", zvērināta advokāte

<https://itiesibas.lv/raksti/komercdarbiba/komerctiesibas/neuzmaniba-precu-izcelsmes-noteiksana-var-novest-pie-zaudejumiem/15500>

Prakse liecina, ka neuzmanība muitas jautājumos var maksāt pat vairākus simtus tūkstošus eiro. Dažus no riskiem starptautiskajā tirdzniecībā var viegli novērst, rūpīgi pārbaudot, no kurienes ir preces, un pārliecinoties, ka pirms darījuma noslēgšanas ir zināmas piemērojamās nodevas un tarifi.

*Raksts sagatavots sadarbībā ar Tanelu Moloku (Tanel Molok), ZAB "SORAINEN" (Igaunija), zvērināts advokāts.*

Pēdējo gadu laikā dramatiski pieaudzis ierobežojošo pasākumu skaits pasaules mēroga tirdzniecībā - ierobežojumi, tarifi un nodevas. Tas savukārt nozīmē, ka izmaksas preces iegādei var būt daudz lielākas nekā norādītā cena. Problēma rodas, jo par to var uzzināt tikai pēc tam, kad līgums jau ir parakstīts, vai - vēl ļaunāk - pat vairākus gadus pēc tam, kad preces piegādātas ilgstošākā laika periodā. Tikai brīdī, kad jūs par to uzzināt, vairs nav iespēju pārrunāt ar pārdevēju ne preču iegādes nosacījumus, ne cenu. Visas papildus izmaksas jāsedz pašam.

### Uzmanība jāvelta trešajām valstīm

Nav būtisku problēmu ar muitu, ja preces pērk no Eiropas Savienības (ES) dalībvalsts. Tā kā ES ir muitas savienība, tajā nedrīkst būt tirdzniecības ierobežojumu, papildu tarifu utt. Tomēr tad, ja preces pērk no trešajām valstīm (t.i., ārpus ES), vērts pārbaudīt, vai nav ierobežojošu pasākumu konkrētajā valstī vai konkrētajām precēm. Tāpat vērtīgi izpētīt (ciktāl iespējams), vai preces faktiski nāk no dokumentā norādītās valsts.

Nolaidība šajos jautājumos pēc tam var radīt krietnu muitas iestāžu izrakstīto "rēķinu". Tādēļ ir ļoti grūti pārvērtēt, cik svarīgi ir noteikt preču izcelsmi, īpaši tāpēc, ka precēm no dažādām valstīm var būt piemērojami atšķirīgi tarifu nodokļi. Piemēram, var nopirkt apģērbu un apavus no vienas valsts bez papildu izmaksām, bet, pērkot tās pašas preces no citas valsts, var rasties papildu muitas nodevas, kas sadārdzina preces.

Prakse pierāda, ka neuzmanība preču izcelsmes noteikšanā var radīt būtiskus sarežģījumus. Piemēram, kāds pārtikas ražotājs pasūtīja svaigu okeāna zivju kravu, kuru paredzēja izmantot savā produkcijā. Prece tika pasūtīta no piegādātāja ES, kurš iepirka zivis no sabiedrības Āfrikā. Viņi vienojās, ka par muitas formalitātēm parūpēsies pārtikas ražotājs. Kad zivis tika piegādātas un muitas iestādes uzdeva jautājumus, no kurienes zivis ir atvestas, pārtikas ražotājam radās grūtības atbildēt uz šo jautājumu. Pavaddokumentos nebija pietiekami daudz informācijas par zivju izcelsmi. Visām iesaistītajām pusēm bija jātērē daudz laika un pūļu, lai noteiktu un paskaidrotu muitas iestādēm, no kurienes zivis ir nākušas, kādi ir darījuma nosacījumi un kādas muitas nodevas jāmaksā. No papildu izmaksām un pūlēm varēja izvairīties, ja vien pārtikas ražotājs (t.i., pircējs) būtu pievērsis vairāk uzmanības preču izcelsmei un ar preces importu saistītajiem nodokļiem.

## Represīvie tarifi un antidempinga maksājumi

Papildus parastajām muitas nodevām pēdējā laikā daudz runāts arī par represīviem tarifiem, jo arī tie var palielināt preces cenu. Kopš Donalds Tramps nācis pie varas Amerikas Savienotajās Valstīs (ASV), jau ierasts, ka termins "tirdzniecības kari" parādās ikdienas vārdu krājumā. Kad ASV piemēroja tarifus tēraudam un alumīnijam, ES pretreakcija bija piemērot tarifus T-krekliem, kosmētikai, veļasmašīnām, "Harley Davidson" utt., sasniedzot pat 50% likmi. Šo tarifu izmaksas parasti sedz pircējs, tādēļ gala cena var izrādīties lielāka, nekā sākotnēji gaidīts.

Ja domājat, ka piemērot precēm 50% likmi ir mazliet par skarbu, tad ziniet, ka papildus tarifiem precei var būt piemērojami arī antidempinga maksājumi, kas var pārsniegt pat 80% no preču vērtības.

Antidempinga maksājumus piemēro noteiktām precēm no konkrētām valstīm, par kurām ir pamats uzskatīt, ka šīs valstis nelegāli atbalsta savas valsts preču ražotājus. Šis atbalsts ļauj būtiski samazināt cenas, kā rezultātā tiek kropļots tirgus un brīvā konkurence. Antidempinga maksājumi ļauj izlīdzināt preču gala cenu līdz tādām līmenim, kas vairs nerada draudus tirgus funkcionēšanai un konkurencei.

Kā piemēru varu minēt gadījumu ar kādu būvuzņēmēju, kas vēlējās iegādāties dekoratīvas flīzes fasādes dizainam. Viņam bija iespēja izvēlēties starp diviem flīžu ražotājiem:

- no Vācijas par cenu 1000 eiro par vienību,
- vai no Ķīnas par cenu 800 eiro par vienību, turklāt vēl arī ar bezmaksas piegādi

Protams, būvuzņēmējam pat neradās šaubas. Ķīnas ražotāja piedāvājums bija krietni labāks, un viņš izvēlējās šo opciju. Taču vēlāk viņš konstatēja, ka šī nebija labākā izvēle, jo pēc preču piegādes atklājās, ka būvuzņēmējam būs jāmaksā arī antidempinga maksājumi, kas tiek uzlikti konkrētajām

precēm no Ķīnas. Šo preču antidempinga maksājums bija 69,7%, tādēļ no Ķīnas iegādātās preces faktiski uzņēmumam izmaksāja dārgāk nekā tad, ja viņš būtu pasūtījis flīzes no Vācijas.

Līdzīgi "slazdi" slēpjas arī citu preču iegādē no trešajām valstīm (galvenokārt no Ķīnas). Ja, piemēram, vēlaties pirkt citronskābi no Ķīnas, cenas aprēķinam jāpieskaita 59,8% liels antidempinga maksājums. Citi piemēri iekļauj konservētu kukurūzu no Taizemes, metāla caurules no Ukrainas, foreles no Turcijas, nātrija glutamātu no Indonēzijas, ādas apavus no Vjetnamas utt.

Muitas nodevu "asais sirpis" var trāpīt arī tad, ja pērkat preces no valsts, kam nepiemēro antidempinga maksājumus vai augstos tarifus, bet pēc rūpīgas pārbaudes izrādās, ka preču izcelsme tomēr atšķiras no dokumentos norādītās. Aplūkosim vēl vienu piemēru no prakses! Kāds pircējs nopirka elektriskos divriteņus no Taivānas. Tomēr vēlāk izrādījās, ka divriteņi patiesībā nāk no Ķīnas. Ja vien pircējs būtu tam veltījuši pienācīgu rūpību, tad noteikti viņš zinātu, ka, importējot šādas preces, viņam papildus būs jāsamaksā antidempinga maksājums 83,6% apmērā no preču vērtības.

## Pircējam jābūt rūpīgam

Jānorāda, ka muitas iestādes un tiesas praksē bieži vien ļoti plaši interpretē rūpību, ar kādu pircējam būtu jānoskaidro preču faktiskā izcelsme. Tādēļ ir īpaši svarīgi apzināties šos iespējamos draudus un jābūt gatavam, ka muitas iestādes var uzdot jautājumus, kā patiesībā noteicāt preču izcelsmi.

Muitas nodevu, tarifu un procedūru jautājumi kļūst nozīmīgāki ar katru dienu. Visiem uzņēmumiem un arī patērētājiem, kas pasūta preces ārpus ES, būtu jāizvērtē, vai uz cenas birkas norādītā ir galīgā cena, kas viņiem jāmaksā. Cenai var būt piemērojamas citas, slēptas pieskaitāmas summas, tādas kā muitas nodevas, soda tarifi vai antidempinga maksājumi, kas lielā mērā ietekmēt cenu, kā jau minēts iepriekš. Darījuma noslēgšanā pieļauta neuzmanība var viegli padarīt jūs par muitas iestāžu pārbaucēju mērķi un radīt jums pienākumu samaksāt papildu muitas nodevas, kas nav vēlamākais scenārijs iesaistītajām pusēm.